

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.04.2003, sp. zn. 21 Cdo 1896/2002, ECLI:CZ:NS:2003:21.CDO.1896.2002.1

Číslo: 30/2004

Právní věta: Rozhodne-li soud o žalobě meritorně, zahrnuje toto rozhodnutí v sobě též závěr, že je dána pravomoc soudu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.04.2003

Spisová značka: 21 Cdo 1896/2002

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pravomoc soudu

Předpisy: § 12 odst. 3 předpisu č. 13/1993Sb.
§ 237 odst. 1 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 237 odst. 3 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila „náhradu cestovních výdajů – stravné za zahraniční služební cesty za období od 1. 7. 1998 do 31. 12. 1999 ve výši 1625 DEM, tj. 29 700 Kč s 8% úrokem od 1. 1. 2000“. Žalobu odůvodnil tím, že u žalované pracoval ve funkci celního inspektora s místem služebního působiště v H. Jednostranným rozhodnutím žalovaného se od 1. 7. 1997 stalo „hlavním pracovištěm pro účely poskytování cestovních náhrad CS H. – 1023“. V popisu práce mu bylo mimo jiné určeno vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti PB CÚ 1023 v Ž. Vyplácení stravného v cizí měně za výkon práce v Ž. v rámci zahraniční pracovní cesty žalovaná od 1. 7. 1998 zastavila s odůvodněním, že se nejedná o zahraniční služební cestu podle ustanovení § 41 odst. 1 vyhlášky č. 259/1997 Sb., nýbrž že se jednalo o pravidelné služební působiště ve smyslu ustanovení § 23 odst. 5 vyhlášky č. 259/1997 Sb. Jeho pravidelným pracovištěm pro účely cestovních náhrad však je H., na pracoviště v Ž. je vyslán nepravidelně tak, že podstatnou část směn odpracuje v H., a proto mu požadovaná náhrada přísluší.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 20. 6. 2001 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobce vykonává práci u pobočky CÚ H. – 1023, „přičemž jeho úkolem je mj. vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti PB CÚ 1023 v Ž.“. Jedná se o „místo služebního působiště celníka, který provádí celní dohled nad zbožím, které překračuje státní hranice, přičemž se jedná o místo, které tvoří část území České republiky (tj. H.) a sousedního státu (Ž.), kde je celní dohled prováděn.“ Protože podle

ustanovení § 41 odst. 1 vyhlášky č. 259/1997 Sb. se za zahraniční služební cestu nepovažuje služební cesta konaná na pohraniční odbavovací stanoviště, pokud je to místo pravidelného služebního působiště celníka, včetně výkonu služby nebo služebních úkonů v tomto místě, dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobci náhrady při zahraničních služebních cestách nenáleží, neboť výkon jeho služby v Ž. je nutno považovat za výkon služby v místě služebního působiště podle ustanovení § 33 odst. 6 vyhlášky č. 259/1997 Sb.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 13. 2. 2002 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Z popisu pracovní funkce žalobce ze dne 18. 6. 1998 „nesporně vyplývá, že žalobce provádí výkon funkce i na celním pracovišti v Ž., a toto pohraniční odbavovací stanoviště určené podle mezinárodních smluv je místem jeho služebního působiště (§ 33 odst. 6 vyhlášky č. 259/1997 Sb.).“ Jestliže byl popisem funkce vymezen prostor pro výkon funkce na území SRN (který je podle mezinárodních smluv určen jako prostor pro společné celní řízení), není možno tento výkon funkce posuzovat jako přeložení nebo převedení podle ustanovení § 18 zákona č. 186/1992 Sb., ani jako pracovní cestu, neboť tomu brání ustanovení § 41 odst. 1 vyhlášky č. 259/1997 Sb. Tvzením žalobce, že útvar 1013 v Ž. vykonávající celní dohled nad železniční přepravou je součástí pobočky 1065 H., a nikoli pobočky 1023 vykonávající působnost v silniční dopravě, k níž byl žalobce pro výkon funkce zařazen, „se odvolací soud nezabýval, protože nemá pro posouzení věci význam, neboť povinnost žalobce vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti pobočky 1013 v Ž. vyplývá z popisu jeho funkce ze dne 18. 6. 1998.“

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Namítal, že „jednostranné zařazení žalobce k výkonu práce na zahraničním odbavovacím pracovišti celní pobočky, jejímž není příslušníkem, nemá náležitosti rozhodnutí náčelníka o převedení či přeložení na jinou celní pobočku a je proto neplatné.“ Odvolací soud podle jeho názoru navíc nerozlišuje, že v H. jsou dvě na sobě nezávislé celní pobočky a že Celní úřad H. jako organizační jednotka neexistuje a že společným nadřízeným orgánem je Celní úřad v L., který by musel vydat rozhodnutí o přeložení nebo převedení celníka z jedné celní pobočky do druhé. Tato skutečnost podle názoru žalobce „je zřejmá“ z Opatření Ministerstva financí č. 23/2001, které spolu s vnitřními organizačními předpisy žalované „očíslováním jednotlivých celních poboček a určením podřízenosti pracoviště v Ž. zřetelně prokazují podřízenost tohoto pracoviště celní pobočce H., vykonávající působnost v železniční dopravě“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval tím, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o

věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by odvolací soud zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z obsahu spisu bylo v posuzovaném případě zjištěno, že žalobce, který původně pracoval u žalované na základě pracovní smlouvy, byl rozhodnutím ředitele Celního ředitelství v Ú. ze dne 26. 6. 1997 „v souvislosti se vznikem služebního poměru na základě čl. VI bodu 1 zákona č. 113/1997 Sb.“ ustanoven dnem 1. 7. 1997 v hodnosti celního nadstrážmistra do funkce celního inspektora s místem služebního působiště v H. V popise práce mu bylo mimo jiné určeno vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti PB CÚ 1023 v Ž. – SRN. Protože mu vyplácení stravného v cizí měně za výkon práce v Ž. v rámci zahraniční pracovní cesty žalovaná od 1. 7. 1998 zastavila, domáhal se zaplacení náhrad výdajů při vyslání celníka na služební cestu za dobu od 1. 7. 1998 do 31. 12. 1999.

Za tohoto stavu odvolací soud – jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku – řešil mimo jiné právní otázku, zda celníku vyslanému k výkonu funkce na pohraničním odbavovacím pracovišti na výsostném území sousedního státu, náleží náhrada cestovních výdajů při vyslání na zahraniční služební cestu. Věcné posouzení této otázky soudem z hlediska hmotného práva v sobě zahrnuje i bez výslovného vyjádření kladný závěr o existenci pravomoci soudu. Vzhledem k tomu, že tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu řešena, a protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je v tomto směru podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné, neboť rozhodnutí o uvedené otázce brání nedostatek pravomoci soudu. Zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a řízení zastavil.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, družstevních, jakož i obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Podle ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř. (nyní § 7 odst. 3 ve znění účinném od 1. 1. 2003, tj. poté, co nabyl účinnosti zákon č. 151/2002 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního) jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon.

V posuzované věci žalobce uplatnil žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 4 dne 20. 9. 2000 nárok na zaplacení výdajů v souvislosti s výkonem služby celníka – náhrady cestovních výdajů za

služební cestu na pohraniční odbavovací pracoviště v Ž. – SRN.

Podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č.13/1993 Sb., celního zákona, ve znění zákona č. 35/1993 Sb. a č. 113/1997 Sb., tedy ve znění účinném do 31. 3. 2000 (dále jen „celní zákon“), úkoly celních orgánů plní příslušníci celní správy (dále jen „celníci“) a občanští zaměstnanci. Celníci jsou ve služebním poměru a občanští zaměstnanci v pracovním poměru k ministerstvu.

Podle ustanovení § 12 odst. 3 celního zákona na služební poměr celníků se užije zákon o služebním poměru příslušníků Policie České republiky s odchylkami uvedenými v § 12 odst. 1, § 13, § 15 až 19c s tím, že

a) kde se v zákoně o služebním poměru příslušníků Policie České republiky mluví o Policii České republiky, rozumí se tím celní orgány,

b) působnost, která podle zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky přísluší ministru vnitra České republiky, přísluší ministru financí České republiky,

c) působnost podle § 2 odst. 2 zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky vykonává ministr a v rozsahu jím stanoveném další služební funkcionáři,

d) působnost, která podle zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky přísluší Ministerstvu vnitra České republiky, přísluší Ministerstvu financí České republiky.

V posuzované věci uplatňuje žalobce žalobou náhrady výdajů poskytovaných v souvislosti s výkonem služby (§ 58 odst. 1 zákona č. 186/1992 Sb.). Za rozhodující skutečnost a za právní základ žaloby považuje okolnost, že byl vyslán k výkonu služby na pohraniční odbavovací pracoviště, které podle jeho názoru není místem jeho pravidelného služebního působiště, a dovozuje, že mu z tohoto důvodu přísluší odpovídající náhrady výdajů podle příslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva financí č. 259/1997 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti služebního poměru celníků.

Podle ustanovení § 2 odst. 2, části věty před středníkem, zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru Policie České republiky, jménem policie (celních orgánů) jedná a rozhoduje ve věcech služebního poměru podle tohoto zákona ministr vnitra (financí) České republiky (dále jen „ministr“) a v rozsahu jím stanoveném další funkcionáři (dále jen „služební funkcionář“).

Z uvedeného vyplývá, že pravomoc k projednání a rozhodnutí ve věcech služebního poměru celníka zákon svěřuje ministru financí České republiky, popřípadě v rozsahu ministrem stanoveném dalším služebním funkcionářům, kteří v řízení postupují podle ustanovení § 122 až § 136 zákona č. 186/1992 Sb., která pod marginální rubrikou „Ustanovení o řízení“ upravují práva a povinnosti účastníků řízení ve věcech služebního poměru a postup v řízení o těchto nárocích. Protože projednání a rozhodnutí této věci vyplývající ze služebně právních vztahů celníků nespadá do kompetence soudů v občanském soudním řízení sporném ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř., mohla by být dána pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí této věci pouze ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř., jestliže to stanoví zákon. Vzhledem k tomu však, že zákon umožňuje ingerenci soudů do služebně právních vztahů celníků jedině v případech přezkumného řízení o návrzích na přezkoumání rozhodnutí služebního funkcionáře taxativně vyjmenovaných v ustanovení § 137 odst. 1 písm. a) až c) zákona 186/1992 Sb., je zřejmé, že pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí o uplatněném nároku v občanském řízení sporném není dána ani podle ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř.

Z uvedeného vyplývá, že názor implicitně obsažený v rozhodnutí odvolacího soudu, že je dána pravomoc soudu k posouzení otázky, zda celníku vyslanému k výkonu funkce na pohraničním odbavovacím pracovišti na výsoštném území sousedního státu, náleží náhrada cestovních výdajů při vyslání na zahraniční služební cestu, není správný. Protože dovoláním napadeným rozsudkem bylo

rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudu (§ 229 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), a protože uvedenou vadou je postíženo i rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud tyto rozsudky - aniž by se mohl zabývat meritem věci - zrušil (§ 243b odst. 3 o. s. ř.), řízení zastavil a rozhodl o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží (§243b odst. 4 o. s. ř.).